

loci secundum , in quo renovata & iteratè confirmata est catholica & apostolica, eademque Augustini de Gratia & Libero arbitrio doctrina , canonibus ipsi ex Augustini libris passim decerptis. Quæ omnia in Appendice, part. 2. reperire licebit. Ceterum quòd horum duorum librorum in Retractationibus suis non meminerit Augustinus , inde factum , quòd cum hæc scriberet , jam duos Retractationum libros ediderat , quemadmodum ipsemet infra testatur libro primo , cap. 3. & libro secundo , cap. 11.

His præsertim ex libris Augustini agnoscì voluit Hormisdas Papa , quid Romana & Catholica Ecclesia de libero arbitrio & gratia Dei profiteatur. Cujus Pontificis auctoritate libros eosdem episcopi Africani pro fide in Sardinia exsules maximè commendant in Epistola synodica. *Præ omnibus* , inquit , *studium gerite , quos ad Prosperum & Hilarium scripsit , memoratis fratribus legendos ingerere. Quorum mentionem beata memoriæ Hormisdas Sedis Apostolicæ gloriosus Antistes in epistola , quam consulenti se sancto fratri consacerdotique nostro Possessori rescripsit , cum magno præconio catholicæ laudis inseruit ; cujus hæc verba sunt: De arbitrio tamen libero & Gratia Dei, QUID ROMANA , HOC EST , CATHOLICA SERVATUR ET SERVET ECCLESIA , licet in variis libris beati Augustini , & maximè ad Prosperum & Hilarium abundè possit agnoscì , tamen & in scriniis ecclesiasticis expressa capitula continentur.*

PROS-

PROSPERI AD AUGUSTINUM
de reliquiis Pelagianæ hæreseos in Gallia sobolescentibus , deque hujusmodi hominum querelis adversus Prædestinationis & Gratia doctrinam superioribus ipsius Augustini opusculis , præsertim libro de Correctione & Gratia explicatam,

EPISTOLA INTER AUGUSTINIANAS CCXXV.

Domino beatissimo Papæ , ineffabiliter mirabili , incomparabiliter honorando , prætantissimo patrono, AUGUSTINO, PROSPER.

1. **IGNOTUS** quidem tibi facie , sed jam aliquatenus , si reminiscaris , animo ac sermone compertus ; nam per sanctum fratrem meum Leontium diaconum misi a epistolas , & recepi ; nunc quoque beatitudini tuæ scribere audeo , non solum salutationis , ut tunc , studio , sed etiam fidei , qua Ecclesia vivit , affectu. Excubante enim pro universis membris corporis Christi vigilantissima industria tua , & adversus hæreticarum doctrinarum insidias veritatis virtute pugnante , nullo modo mihi verendum putavi , ne onerosus tibi , aut importunus essem in eo , quod ad multorum salutem , ac perinde ad pietatem tuam pertinet : cum potiùs reum futurum esse me crederem , si ea , quæ valdè pernicioosa es-

TOM. IV.

a Quatuor MSS. epistolam.

se intelligo, ad specialem patronum fidei non referrem.

^a
Massilien-
sium qui-
dam Au-
gustini li-
bris non in-
tellectis of-
fensi.

2. Multi ergo servorum ^a Christi qui in Massiliensi urbe consistunt, in sanctitatis tuæ scriptis, quæ adversus pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni & ecclesiastico sensui, quidquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti. Et cum aliquamdiu tarditatem suam culpæ maluerint, quam non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorem super hoc atque apertiore beatitudinis tuæ expositionem voluerint postulare; evenit ex dispositione misericordiæ Dei, ut cum * quosdam intra Africam similia movissent, librum de Correctione & Gratia plenum divinæ auctoritatis emitteres. Quo in notitiam nostram insperata opportunitate delato, putavimus omnes querelas resistentium sopiendas: quia universis quæstionibus, de quibus consulenda erat sanctitas tua, tam plenè illic absolutèque responsum est, quasi hoc specialiter studueris, ut quæ apud nos erant turbata componeres. Recensito autem hoc beatitudinis tuæ libro, sicut qui sanctam atque apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem antea sequebantur, intelligentiores multo instructioresque sunt facti; ita qui persuasionis suæ impediabantur obscuro, aversiores quàm fuerant, recesserunt. Quorum tam abrupta dissensio primùm propter ipsos metuenda est, ne tam claris tamque egregiis in omnium virtutum studio viris spiritus

* Adru-
minos Mo-
nachos.

^a Servorum Christi, id est, monachorum, quorum nominatissimus Joannes Cassianus Collationum editor, ipsius Prosperi contra Collatorem libro postea confutatus.

pelagianæ impietatis illudat: deinde ne simplices quique, apud quos horum magna est de probitatis contemplatione reverentia, hoc tutissimum sibi æstiment, quod audiunt eos, quorum auctoritatem sine iudicio sequuntur, asserere.

3. Hæc enim ipsorum definitio ac pro-
fessio est: Omnem quidem hominem Adam peccante peccasse. Et neminem per opera sua, sed per Dei gratiam regeneratione salvari. Universis tamen hominibus propitiationem quæ est in sacramento sanguinis Christi, sine exceptione esse propositam; ut quicumque ad fidem & ad baptismum accedere voluerint, salvum esse possint; qui autem credituri sunt, quive in ea fide, quæ deinceps per gratiam sit juvanda, mansuri sunt, præscisse ante mundi constitutionem Deum, & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono fine excessuros esse præviderit. Ideoque omnem hominem ad credendum & ad operandum divinis institutionibus admoneri, ut de apprehendenda vita æterna nemo desperet, cum voluntariæ devotioni remuneratio sit parata. Hoc autem propositum vocationis Dei, quo vel ante mundi initium, vel in ipsa conditione generis humani eligendorum & rejiciendorum dicitur facta discretio, ut secundum quod placuit Creatori, alii vasa honoris, alii vasa contumeliæ sint creati, & lapsis curam resurgendi adimere, & sanctis occasionem teporis adferre: eo quod in utraque parte superfluum labor sit, si neque rejectus ulla industria possit intrare, neque electus ulla negligentia possit excidere. Quoquo enim

Massilien-
sium sen-
tentia par-
tim catho-
lica, partim
pelagiana.

modo se egerint, non posse aliud erga eos quam Deus definiuit, accidere: & sub incerta spe cursum non posse esse constantem; cum si aliud habeat prædestinantis electio, cassa sit adnitentis intentio. Removeri itaque omnem industriam, tollique virtutes, si Dei constitutio humanas præveniat voluntates: & sub hoc prædestinationis nomine, fatalem quamdam induci necessitatem; aut diversarum naturarum dici Dominum conditorem, si nemo aliud possit esse quam factus est. Utque brevius ac plenius quod opinantur exponam, quidquid in libro hoc ex contradicentium sensu sanctitas tua sibi opposuit, quidquid etiam in libris contra Julianum ab ipso sub hac quæstione objectum, potentissimè debellasti; hoc totum ab istis sanctis intentiosissimè conclamatur. Et cum contra eos scripta beatitudinis tuæ validissimis & innumeris testimoniis divinarum Scripturarum instructa proferimus; ac secundum formam disputationum tuarum aliquid etiam ipsi quo concludantur adstruimus; obstinationem suam vetustate defendunt: & ea quæ de epistola Apostoli Pauli romanis scribentis, ad manifestationem divinæ gratiæ prævenientis electorum merita proferuntur, à nullo umquam ecclesiasticorum ita esse intellecta, ut nunc sentiuntur, affirmant. Cumque ut ipsi ea exponant secundum quorum velint sensa deprecemur; nihil se profitentur invenisse quod placeat: & de his taceri exigunt, quorum altitudinem nullus adtigerit. Eo postremò perveracia tota descendit, ut fidem nostram ædificationi audientium contrariam esse definiant; ac sic etiam si vera sit, non pro-

men-

mendam: quia & perniciosè non recipienda tradantur, & nullo periculo quæ intelligi nequeant conticeantur.

4. Quidam verò horum in tantum à pelagianis semitis non declinant, ut cum ad confitendam eam Christi gratiam, quæ omnia præveniat merita humana, cogantur, ne si meritis reddiur, frustra gratia nominetur, ad conditionem hanc velint uniuscujusque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia nec existentem, liberi arbitrii & rationalem gratia Creatoris instituat, ut per discretionem boni ac mali, & ad cognitionem Dei, & ad obedientiam mandatorum ejus possit suam dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam, qua in Christo renascimur, pervenire, per naturalem scilicet facultatem, petendo, quaerendo, pulsando: ut ideo accipiat, ideo inveniat, ideo introeat, quia bono naturæ bene usus, ad istam salvantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit pervenire. Propositum autem vocantis gratiæ in hoc omnino definiunt, quod Deus constituerit nullum in regnum suum nisi per sacramentum regenerationis assumere, & ad hoc salutis donum omnes homines universaliter, sive per naturalem, sive per scriptam legem, sive per evangelicam prædicationem vocari: ut & qui voluerint, fiant filii Dei, & inexcusabiles sint qui fideles esse noluerint: quia justitia Dei in eo sit, ut qui non crediderint, pereant; bonitas in eo appareat, si neminem repellat à vita, sed indifferentem universos velit salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire. Jam hæc proferunt testimonia, quibus divinarum Scripturarum

Aliorum
sententia
magis ad-
huc pelagianizans.

cohortatio ad obediendum incitat hominum voluntates, qui ex libero arbitrio, aut faciant quæ jubentur, aut negligant: & consequens putant, ut quia prævaricator ideo dicitur non obedisse quia noluit, fidelis quoque non dubitetur ob hoc devotus fuisse quia voluit; & quantum quisque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum; parique momento animum se vel ad vitia vel ad virtutes movere, quem bona appetentem gratia Dei foveat, mala sectantem damnatio justa suscipiat.

5. Cumque inter hæc innumerabilium illis multitudo objicitur parvulorum, qui utique excepto originali peccato, sub quo omnes homines similiter in primi hominis damnatione nascuntur, nullas adhuc habentes voluntates, nullas proprias actiones, non sine Dei judicio discernuntur; ut ante discretionem boni ac mali de usu vitæ istius auferendi, alii per regenerationem inter cælestis regni assumantur heredes, alii sine baptismo inter mortis perpetuæ transeant debitores: tales ajunt perdi, talesque salvari, quales futuros illos in annis majoribus, si ad activam servarentur ætatem, scientia divina præviderit. Nec considerant se gratiam Dei, quam comitem; non præviam humanorum volunt esse meritorum, etiam illis voluntatibus subdere, quas ab ea secundum suam phantasiam non negant esse præventas. Sed in tantum quibuscumque commentitiis meritis electionem Dei subficiunt, ut quia præterita non exstant, futura quæ non sint futura confingant; novoque apud illos absurditatis genere, & non agenda præscita sint, & præscita non ac-

acta sint. Hanc sanè de humanis meritis præscientiam Dei, secundum quam gratia vocantis operetur, multò sibi rationabilius videntur adstruere, cum ad earum nationum contemplationem venitur, quæ vel in præteritis sæculis dimissæ sunt ingredi vias suas, vel nunc quoque adhuc in veteris ignorantia impietate depereunt, nec ulla eis aut Legis aut Evangelii illuminatio coruscavit; cum tamen, in quantum prædicatoribus ostium apertum est & via facta est, gentium populus qui sedebat in tenebris & in umbra mortis, lucem viderit magnam; & qui quondam non populus, nunc autem populus Dei sit; & quorum aliquando non misertus est, nunc autem misereatur: prævisos inquirunt à Domino credituros, & ad unamquamque gentem ita dispensata tempora ac ministeria magistrorum, ut exortura erat bonarum credulitas voluntatum. Nec vacillare illud, quòd Deus omnes homines velit salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire; quandoquidem inexcusabiles sint, qui & ad unius veri Dei cultum potuerint instrui intelligentia naturali, & Evangelium ideo non audierint, quia nec fuerint recepturi.

6. Pro universo autem humano genere mortuum esse Dominum nostrum Jesum Christum, & neminem prorsus à redemptione sanguinis ejus exceptum, etiamsi omnem hanc vitam alienissima ab eo mente pertranseat; quia ad omnes homines pertineat divinæ misericordiæ sacramentum: quo ideo plurimi non renoventur, quia quòd nec renovari velle habeant prænoscantur. Itaque quantum ad Deum pertinet, omnibus pa-

Act. 14. 15.

Isaia 9. 2.
Matth. 4. 16.Osea 2. 24.
Rom. 9. 25.

1. Tim. 2.

4.

ratam vitam æternam : quantum autem ad arbitrii libertatem , ab his eam apprehendi , qui Deo sponte crediderint , & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint . In istam verò talis gratiæ prædicationem hi , quorum contradictione offendimur , cum prius meliora sentirent , ideo se vel maximè contulerunt , quia si profiterentur ab ea omnia bona merita præveniri , & ab ipsa ut possint esse donari , necessitate concederent Deum secundum propositum & consilium voluntatis suæ , occulto iudicio & opere manifesto , aliud vas condere in honorem , aliud in contumeliam ; quia nemo nisi per gratiam justificetur , & nemo nisi in prævaricatione nascatur . Sed refugiunt istud fateri , divinoque adscribere operi sanctorum merita formidant : nec adquiescunt prædestinatum electorum numerum nec augeri posse , nec minui ; ne locum apud infideles ac negligentes cohortantium incitamenta non habeant , ac superflua sit industriæ ac laboris indictio , cuius studium cessante electione frustrandum sit . Ita demum enim posse unumquemque ad correctionem aut ad profectum vocari , si se sciat sua diligentia bonum esse posse , & libertatem suam ob hoc Dei auxilio iuvandam , si quod Deus mandat elegerit . Ac sic cum in his , qui tempus acceperunt liberæ voluntatis , duo sint quæ humanam operentur salutem , Dei scilicet gratia , & hominis obedientia ; priorem volunt obedientiam esse quàm gratiam , ut initium salutis ex eo qui salvatur , non ex eo credendum sit stare qui salvat ; & voluntas hominis divinæ gratiæ sibi pariat opem , non gratia sibi humanam subficiat voluntatem .

Quod

Rom. 9. 21.

7. Quod cum perversissimum esse revelante Dei misericordia & instruyente nos tua beatitudine noverimus ; possumus quidem ad non credendum esse constantes , sed ad auctoritatem talia sentientium non sumus pares : quia multum nos & vitæ meritis antecellunt , & aliqui eorum adepto nuper a summo sacerdotii honore supereminent : nec facillè quisquam , præter paucos perfectæ gratiæ intrepidus amator , tantò superiorum disputationibus ausus est contraire . Ex quo non solum his qui eos audiunt , verum etiam ipsis qui audiuntur , cum dignitatibus crevit periculum ; dum & multos reverentia eorum aut inutili cohibet silentio , aut incurioso ducit assensu ; & saluberrimum ipsis videtur , quod penè nullius contradictione reprehenditur . Unde quia in istis pelagianæ pravitatis reliquiis non mediocris virulentæ fibra nutritur , si principium salutis malè in homine collocatur ; si divinæ voluntati impiè voluntas humana præfertur , ut ideo quis adjuvetur quia voluit , non ideo quia adjuvatur velit ; si originaliter malus receptionem boni non à summo bono , sed à semetipso inchoare malè creditur ; si aliunde Deo placetur , nisi ex eo quod ipse donaverit : tribue nobis in hac causa , papa beatissime , pater optime , quantum iuvante Domino potes , diligentiam pietatis tuæ , ut quæ in istis questionibus obscuriora & ad percipiendum difficiliora sunt , quàm lucidissimis expositionibus digneris aperire .

8. Ac primum , quia plerique non putant

Reliquiæ
istæ pelagianæ hæreseos
quàm perniciosæ.

2 In MSS. summi.

tant christianam fidem hac dissensione violari, quantum periculi sit in eorum persuasione patefacias. Deinde quomodo per istam præoperantem & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium. Tum utrum præscientia Dei ita secundum propositum maneat, ut ea ipsa quæ sunt proposita, sint accipienda præcisa; an per genera caussarum & species personarum ista varientur; ut quia diversæ sunt vocationes, in his qui nihil operaturi salvantur, quasi solum Dei propositum videatur existere; in his autem qui aliquid boni acturi sunt, per præscientiam possit stare propositum; an verò uniformiter, licet dividi præscientia à proposito temporali distinctione non possit, præscientia tamen quodam ordine sit subnixta proposito; & sicut nihil sit quorumcumque negotiorum, quod non scientia divina prævenerit; ita nihil sit boni, quod in nostram participationem non Deo auctore defluerit. Postremò quemadmodum per hanc prædicationem propositi Dei, quo fideles fiunt qui præordinati sunt ad vitam æternam, nemo eorum qui cohortandi sunt impediatur, nec occasionem negligentiae habeant, si se prædestinatos esse desperent. Illud etiam qualiter diluatur, quæsumus, patienter insipientiam nostram ferendo demones, quod retractatis priorum de hac re opinionibus, penè omnium par invenitur & una sententia, qua propositum & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt; ut ob hoc Deus alios vasa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia finem uniuscujusque præviderit, & sub ipso gratiæ adjutorio in qua futurus esset volun-

luntate & actione præscierit.

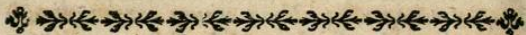
9. Quibus omnibus enodatis, & multis insuper, quæ altiore intuitu ad causam hanc pertinentia magis potes videre, discussis, credimus & speramus, non solum tenuitatem nostram disputationum tuarum præsidio roborandam, sed etiam ipsos, quos meritis atque honoribus claros caligo istius opinionis obscurat, defæcatissimum lumen gratiæ recepturos. Nam unum eorum præcipuæ auctoritatis & spiritualium studiorum virum, sanctum & Hilarium arelatensem episcopum, sciat beatitudo tua admiratorem sectatoremque in aliis omnibus tuæ esse doctrinæ; & de hoc quod in querelam trahit, jam pridem apud sanctitatem tuam sensum suum per litteras velle conferre. Sed quia utrum hoc facturum, aut quo fine sit facturum, incertum est, & omnium nostrum fatigatio, providente hoc præsentis sæculo Dei gratia, in tuæ caritatis & scientiæ vigore ^b respirat; adde eruditionem humilibus, adde increpationem superbis. Necessarium & utile est etiam quæ scripta sunt scribere, ne leve existimetur quod non frequenter arguitur. Sanum enim putant esse quod non ^c dolet, nec vulnus superducta

^a Pro Hilario, putabant eruditi quidam legendum esse Honoratum: sed inspecti à nobis MSS. Hilarium omnes ferunt. Hilarius porrò iste ex Lerinensi monacho creatus fuit arelatensis episcopus post Honoratum, anno 428. aut 429. ineunte denatum. Quippe Honoratus successus Patroclo, qui anno 426. juxta Prosperi Chronicum interfectus est, cathedram arelatensem, teste Honorato Massiliensi in vita Hilarii arelatensis, per biennium occupavit.

^b In editis, sperat.

^c In MSS. quod non dolent, nec vulnus superductum cute sentiunt.

cute sentiunt : sed intelligant perventurum ad sectionem , quod habuerit perseverantem tumorem. Gratia Dei & pax Domini nostri Jesu Christi coronet te in omni tempore , & ambulantem de virtute in virtutem glorificet in æternum , Domine papa beatissime ineffabiliter mirabilis , incomparabiliter honorande , præstantissime patrone.

HILARII AD AUGUSTINUM de eodem argumento,

EPISTOLA INTER AUGUSTINIANAS CCXXVI.

Domino beatissimo , ac toto affectu desiderando , & multum in Christo suscipiendo patri AUGUSTINO , a HILARIO.

1. *SI cessantibus contradicentium questionibus gratæ sunt plerumque studiosorum inquisitiones , ut etiam illa , quæ absque periculo ignorarentur , ediscant ; arbitrari gratiorem fore sedulitatem nostræ relationis , quæ dum indicat secundum quorundam*

a Hic profectò ab Hilario arelanensi , qui Augustini de prædestinatione sententiam , sicuti Prosper in superiore epistola scribit , in querelam trahebat , distinguit se ipse infra n. 10. hisce verbis : Nolo autem sanctitas tua sic me arbitretur hæc scribere , quasi de his quæ nunc edidisti ego dubitem. Significat præterea ibidem , se ipsius presentia delictis aliquando potitum , uberibusque salubribus nutritum fuisse. Deinde se laicum esse n. 9. indicat ; ac postremò Augustinum appellat patrem , ab ipsoque vicissim in subsequente libro de Prædestinatione sanctorum cap. 1. filius nuncupatur : quæ sane in arelatensem episcopum minime conveniunt.

dam prosecutiones quædam adversantia veritati , non tam sibi quàm illis qui turbantur & turbant , per consilium sanctitatis tuæ satagit provideri , Domine beatissime , ac toto affectu desiderande , & multum in Christo suscipiende pater.

2. *Hæc sunt itaque quæ Massiliæ , vel aliis etiam locis in Gallia ventilantur. Novum & inutile esse prædicationi , quòd quidam secundum propositum eligendi dicantur , ut id nec arripere valeant , nec tenere , nisi credendi voluntate donata. Excludi putant omnem prædicandi vigorem , si nihil quod per eum excitetur , in hominibus remansisse dicatur. Consentiant omnem hominem in Adam perisse , nec inde quemquam posse proprio arbitrio liberari. Sed id conveniens asserunt veritati , vel congruum prædicationi , ut cum prostratis , & nunquam suis viribus surrecturis annuntiatur obtinendæ salutis occasio ; eo merito quo voluerint & crediderint , à suo morbo se posse sanari , & ipsius fidei augmentum , & totius sanitatis suæ consequantur effectum. Ceterum ad nullum opus vel incipiendum , nedum perficiendum , quemquam sibi sufficere posse consentiunt : neque enim alicui operi curationis eorum annumerandum putant , exterrita & supplici voluntate unumquemque ægrotum velle sanari. Quod enim dicitur : Crede , & salvus eris ; unum horum exigi asserunt , aliud offerri ; ut propter id quod exigitur si redditum fuerit , id quod offertur deinceps tribuatur. Unde consequens putant , exhibendam ab eo fidem , cujus naturæ id voluntate Conditoris , concessum est ; & nullam ita deprava-*

Massiliensium & aliorum quorundam in Gallis de prædestinatione sententia.